

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Адриана Миткова

Катедра „Испанистика“, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за

за придобиване на образователната и научна степен

„доктор“

по професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *Романски езици*,
научна специалност *Приложна лингвистика и стилистика – испански език*

Тема: **“El español especializado en el ámbito de la diplomacia y las relaciones internacionales”**

(„Специализираният испански език в сферата на дипломацията и международните отношения“)

Автор: **ас. Даниела Витанова**, Катедра „Испанистика“, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“

Данни за процедурата

Със Заповед № РД-38-301/17.06.2025 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ бях определена за член на научното жури за защита на дисертационния труд на ас. Даниела Витанова. Съгласно Протокол № 1/19.06.2025 г. от първото заседание на журито ми беше възложено изготвянето на рецензия.

Представените от докторантката материали отговарят на изискванията, регламентирани в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАДСУ относно реда за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Авторефератът отразява точно, изчерпателно и обективно съдържанието на дисертацията. Трудовете, представени от авторката, съответстват на минималните национални изисквания за научна дейност. Една от тях е публикувана в национално научно списание, а останалите четири са приети за печат в академични сборници и специализирани списания.

Оценка на дисертационния труд

Обем и структура

Представеният ръкопис е с обем 224 страници и е организиран в увод, четири основни глави, заключение и списък с библиографски източници.

Избор и актуалност на темата

Дисертацията на ас. Даниела Витанова представлява задълбочено и многопластово изследване, посветено на специализирания испански език в контекста на комуникацията в сферата на дипломатията и международните отношения. Темата предполага оригинален и перспективен подход към сравнително нова и относително слабо разработена област.

Обектът на анализ и методологическият подход са разположени на пресечната точка между няколко научни дисциплини — стилистика, прагмалингвистика и дискурсен анализ — което придава на изследването ясно изразен интердисциплинарен характер, съществен за неговата значимост и актуалност. Изборът на темата се основава на академичната подготовка на авторката, нейния преподавателски опит в обучението по испански като чужд език и постоянния ѝ интерес към дипломатическата комуникация. Двете области, в които е утвърдила професионалната си кариера — испанският език и специализираното използване на испанския в професионален контекст — намират своята пълна и логически последователна реализация в това изследване.

Предмет, хипотези, цел и задачи

Предмет на изследване е дипломатическият дискурс, разглеждан като специфична форма на институционално професионално общуване. Формулирани са няколко хипотези, свързани с естеството, функциите и езиковите механизми на дипломатическата комуникация. Водещата хипотеза, около която се изгражда концептуалната рамка на изследването, гласи, че дипломатическият език по своята същност е форма на убеждаваща комуникация, целяща не само ефективен обмен на информация, но представляваща и ключов инструмент в професионалното взаимодействие в сферата на дипломатията.

Основната цел на изследването е да се анализират характеристиките на дипломатическия език като разновидност на функционален стил. За постигането на тази цел са формулирани конкретни изследователски задачи, които отразяват добре организирана стратегия. Сред тях се открояват описание на дипломатическия език и разграничаване на писмената и устната му форма, идентифициране на ролята на езиковата вежливост като водещ дискурсивен механизъм, изследване на езиковите средства, които служат за убеждаващата комуникация, разглеждане на прагматичната обусловеност на езиковите ресурси в контекста на протоколните норми и възможните отклонения от тях в устната форма на комуникация.

Теоретико-методологическа рамка

Първа глава на труда очертава теоретико-методологическата рамка на изследването и се отличава с аналитичност и информационна наситеност. Авторката демонстрира задълбочено познаване на водещи теории в сферата на стилистиката и прагматичната лингвистиката и прилага критичен прочит на използваните модели. Представени са гледните точки на утвърдени изследователи, както и лични наблюдения, които хвърлят светлина върху особеностите на дипломатическия дискурс в контекста на публичната комуникация, дипломатическия протокол и професионалните норми на общуване. Акцент е поставен върху пресечните точки между дипломатическия дискурс и други институционални дискурси – политически, юридически, административен и икономически, като същевременно се изтъква неговата специфика.

В рамките на същата глава е направен обстоен преглед на ключови понятия като функционален стил, регистър, жанр и др. Специално внимание е отделено на категорията езикова *вежливост*, която е разгледана през призмата на водещи теоретични модели и класификации, както и в светлината на редица концептуални и терминологични различия, свързани с дефинирането ѝ. Тази категория е умело и логически обвързана с дипломатическата комуникация и интерпретирана като основна ос на дипломатическия дискурс и като вербална тактика в рамките на стратегията на убеждаване.

Авторката прилага адекватен на целите на изследването аналитичен модел, който се основава на тристепенна структура: *стратегия* – убеждаването като комуникативна цел; *тактика* – реализиране на стратегията чрез аргументация, вежливост и

манипулация, *техника* – конкретните езикови средства, чрез които се реализират тактиките.

Разграниченията между вербална и невербална комуникация, както и между писмена и устна форма на вербалното общуване, са онагледени с анализ на езикови средства, общи за двата комуникационни канала – обръщения, терминология, култизми и лексикални единици от чужд произход.

Втората глава, посветена на убеждаването като основна цел на дипломатическата комуникация, предлага задълбочен синтез на основни постановки от Теорията за аргументацията, с акцент върху манипулацията, логическите заблуди, техниките за манипулация и демагогията. Авторката прокарва ясно разграничение между аргументацията и манипулацията, като в заключение ги представя като различни тактики в рамките на една и съща стратегия – тази на убеждаването.

Аналитична част

В съответствие с разбирането на М. А. К. Халидей за регистъра като ситуационна употреба на езика, обусловена от параметрите *поле*, *тоналност* и *канал* на комуникация, авторката изгражда структурата на изследването чрез разграничението между писмена и устна комуникация. Това методологическо решение определя съдържанието на следващите две основни части на дисертацията – трета и четвърта глава, посветени съответно на езиковите характеристики на писмения и устния дипломатически дискурс.

В третата глава се извършва подробен анализ на 171 документа от официална дипломатическа кореспонденция. Систематизирани са средствата от лексикалното и граматичното езиково равнище и стилистичните особености на писмения дипломатически дискурс, разглеждани в светлината на тяхната прагматична функция. Анализът се структурира според честотата на използване на различни граматични категории – прилагателни, наречия, съществителни и глаголни форми – е обвързан с прагматични измерения като вежливост, доверие, убеждаване. В заключение се подчертава, че изборът на езикови средства е подчинен на семантико-прагматичната цел за установяване на междуличностни и междуинституционални отношения в съответствие с протоколните норми.

В четвъртата глава се разглежда корпус от 52 устни изказвания на испаноезични дипломати, включващ различни комуникативни формати – дебати, интервюта и публични речи, произнесени в официален или полуофициален контекст. На основата на

емпиричните данни се извежда обосновано разграничение между формален и полуформален-неформален регистър на устния дипломатически дискурс. Проследява се динамиката на устната дипломатическа комуникация, която се движи по оста между писмената строгост и устната спонтанност, като се отчита влиянието на дигиталните платформи върху стила на общуване в устната дипломатическа практика.

Анализът потвърждава тезата, че устният дипломатически език е податлив на отклонения от протоколните норми в зависимост от конкретните комуникативни условия. Установява се, че дипломатите целенасочено използват разнообразни речеви стратегии с оглед постигането на специфични комуникативни цели в контекста на публичното общуване.

Двете аналитични глави на дисертационния труд свидетелстват за висока степен на прецизност и методологическа последователност. Значителният обем и разнообразието на обработения емпиричен материал илюстрират мащабна и сериозна изследователската работа и гарантират надеждността на направените изводи.

Чрез извеждането на закономерности въз основа на автентичен корпусен материал авторката доказва основната си хипотеза – че дипломатическото общуване е по своята същност комуникация на убеждаването, която се реализира чрез адекватно подбрани средства от различни равнища на езиковата система, съобразени със социалния и културния контекст на комуникацията.

Заклучителна част

Заклучението на дисертацията обобщава основните резултати от аналитичната част на изследването, като ясно демонстрира съответствие между формулираните хипотези, поставените цели и изпълнените изследователски задачи.

Библиографски източници

Библиографският списък впечатлява с обема и качеството на подбраните източници – авторитетни класически и съвременни научни трудове, които са коректно цитирани, критически осмислени и продуктивно използвани в рамките на анализа.

Структура и стил

Цялостната структура на труда е научно аргументирана и се характеризира с висока степен на логическа последователност и терминологична прецизност. Междинните

обобщения в края на всяка част осигуряват плавен преход и кохерентност на изложението.

Текстът е написан в академичен стил, отличаващ се с яснота и прецизност, като строго се спазват жанровите и стиловите изисквания на научното изследване. Въпреки сложността на темата, изложението остава достъпно и ясно, което улеснява възприемането на съдържанието.

Научни и практически приноси

Сред научните приноси се откроява дефинирането и аргументираното обособяване на дипломатическия стил като самостоятелен вариант на официално-деловия стил, което представлява значима стъпка към по-прецизното типологизиране на професионалния дискурс. Особено внимание заслужава адекватното прилагане на тристепенния аналитичен модел – стратегия, тактика, техника – който показва висока ефективност и потенциал за адаптация към други сфери на институционална и професионална комуникация.

От практическа гледна точка изследването разкрива реални възможности за използване на постигнатите резултати в обучението по испански език за специфични цели, с акцент върху направления като международни отношения, право и межкултурна комуникация. Емпиричното многообразие и систематизираните езикови наблюдения могат да послужат като основа за разработване на специализирани учебни материали и лексикографски ресурси, насочени към овладяване на дипломатическия испански език.

Заклучение

Дисертационният труд на ас. Даниела Христова Витанова е сериозно, стойностно и приносно изследване, което се отличава с теоретична обосновааност, методологическа последователност и оригинален изследователски подход. Проучването разкрива задълбочено познаване на актуалната проблематика в съвременната испанистика и приложната лингвистика, като едновременно с това свидетелства за зрялост на научното мислене и аналитична дълбочина.

С оглед на изложеното, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на ас. Даниела Витанова образователната и научна степен „доктор“ в професионално

направление 2.1. Филология, докторска програма *Романски езици*, научна специалност *Приложна лингвистика и стилистика – испански език*.

28 юли 2025 г.

доц. д-р Адриана Миткова
Катедра „Испанистика“
СУ „Св. Климент Охридски“